

[Formanden]

Ebba Strange (SF) har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om løbende beskatning af værditilvæksten på pensionsordninger m.v.

(Beslutningsforslag nr. B 43).

Medlemmer af folketinget Maisted (FP) og Glistrup (FP) har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om afvikling af naturgasfejltagelsen.

(Beslutningsforslag nr. B 44).

Erhvervsudvalget har afgivet betænkning over:

Forslag til lov om ændring af lov om statsligt indskud i Finansieringsinstituttet for Industri og Håndværk A/S. (Lovforslag nr. L 19).

Erhvervsudvalget har endvidere afgivet betænkning over:

Forslag til lov om ændring af lov om Danmarks erhvervsfond. (Lovforslag nr. L 20).

Eksemplarer er omdelt.

Udvalget om offentlige arbejder har afgivet betænkning over:

Forslag til lov om ændring af postloven. (Lovforslag nr. L 50).

Eksemplarer er omdelt.

Skriftlig fremsættelse af forslag:

Ib Christensen (DR):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til lov om regler for organisationers og foreningers bidrag til politiske partier.

(Lovforslag nr. L 77).

Jeg skal henvise til lovforslagets tekst og de bemærkninger, der ledsager det.

Halvgaard (FP):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til lov om forbedring af styrelsen af uddannelsesinstitutioner.

(Lovforslag nr. L 78).

Jeg skal i øvrigt henvise til de bemærkninger, der ledsager lovforslaget.

Rahbæk Møller (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om løbende beskatning af værditilvæksten på pensionsordninger m. v.

(Beslutningsforslag nr. B 43).

Jeg skal i øvrigt henvise til de bemærkninger, der ledsager beslutningsforslaget.

Maisted (FP):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om afvikling af naturgasfejltagelsen.

(Beslutningsforslag nr. B 44).

Jeg skal i øvrigt henvise til beslutningsforslagets tekst og de bemærkninger, som ledsager det.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Redegørelse af indenrigsministeren:

Redegørelse om regeringens indvandrerpolitik.

(Redegørelse nr. III).

Indenrigsministeren (Henning Rasmussen):

Vi har i regeringen fundet det rigtigt, at der næsten på årsdagen for statsministerens . . . .

Formanden:

Da det kunne tænkes, at der var enkelte medlemmer og nogle tilhørere, der gerne ville høre indenrigsministeren, vil jeg bede om, at man indretter støjniveauet efter det.

Indenrigsministeren (Henning Rasmussen):

. . . . at der næsten på årsdagen for statsministerens svar på en forespørgsel sidste år gives tinget en samlet redegørelse for indvandrerspørgsmålet. Redegørelsen uddyber på nogle punkter de betragtninger, statsministeren fremsatte under forespørgselsdebatten sidste år, mens den på andre punkter siger

[Indenrigsministeren]

noget om, hvilke initiativer regeringen overvejer at sætte i værk i den kommende tid.

Der er grund til at begynde med at fremhæve, at der hidtil i folketinget har været en ganske høj grad af enighed om det principielle, langsigtede mål for den danske indvandrerpolitik. Hovedsigtet er, at de udenlandske statsborgere, som har søgt her til landet, og som ønsker at forblive her, efterhånden bør sættes i stand til at klare sig i det danske samfund på lige fod med den øvrige befolkning.

Vi kan diskutere, i hvilken takt denne tilpasningsproces bør foregå, og vi kan diskutere, hvilke foranstaltninger der bør stilles til rådighed, for at tilpasningsprocessen kan ske så hensynsfuldt som muligt for de enkelte grupper, under hensyntagen til disses særlige kulturbaggrund, men det er en diskussion om midler og om afvejning af hensyn.

Regeringen mener ikke, at der i tiden siden statsministerens redegørelse er fremkommet oplysninger eller sket ændringer i faktiske forhold, som kan begrunde en revision af den principielle målsætning, men regeringen er naturligvis åben for en diskussion om midlerne og om afvejningen af de hensyn, der skal tages, når målsætningen skal gennemføres.

Når det er sagt, kan der nok være grund til med det samme at nuancere begreberne noget. Vi taler i flæng om indvandrere, som om begrebet dækkede over en gruppe af mennesker, der, hvad angår kultur, begrundelse for at søge hertil, uddannelse osv., er ensartet sammensat. Det er imidlertid på ingen måde tilfældet. I virkeligheden gør der sig lige så store forskelle gældende inden for gruppen af indvandrere som mellem danskere og indvandrere.

Der bor for tiden ca. 100.000 udenlandske statsborgere i Danmark, svarende til omkring 2 pct. af landets befolkning. Den årlige tilvækst af udlændinge har siden midten af 1970erne været beskedent, 1.500 til 2.000 personer pr. år. Væksten skyldes bl. a. familiesammenføringer. Den årlige indvandring af udenlandske statsborgere udgør ca. 8.000 personer, hvoraf ca. 3.500 kommer fra såkaldte tredjelande. Hvert år udvander ca. 6.500 udlændinge, hvoraf ca. 2.000 er statsborgere i såkaldte tredjelande. Årligt får i mellem 1.500 og 2.000 mennesker dansk indfødsret. Denne begrænsede tilgang er en føl-

ge af det i 1973 indførte gæstearbejderstop, som efter regeringens opfattelse bør oprettholdes.

Af de nævnte ca. 100.000 udenlandske statsborgere stammer omkring halvdelen fra lande, hvis samfund og sprog gennemgående ligger danske forhold temmelig nær. Jeg tænker her først og fremmest på de ca. 20.000 skandinaver og de ca. 25.000 borgere fra andre EF-lande.

Ser vi derimod på de ca. 25.000 udenlandske statsborgere fra Europa uden for EF og de ca. 25.000 fra resten af verden, så er de spredt på et meget stort antal nationaliteter og et endnu større antal sprog. Blandt de største enkeltgrupper er jugoslaverne med ca. 7.000, tyrkerne med ca. 14.000 og pakistanerne med ca. 6.500, hvortil kommer et antal med britisk statsborgerskab. Der er også flere grupper af statsborgere fra østeuropæiske lande, som ikke ønsker at vende tilbage.

I en redegørelse som denne vil det ifølgelse sagens natur være indvandrerne fra de såkaldte tredjelande, altså landene uden for Norden og EF, som påkalder sig opmærksomhed. Det er her, forskellene i kulturel og social baggrund er særlig udtalte, og det er følgelig også her, tilpasningsprocessen bliver vanskeligst og derfor rejser særlige krav om en indsats fra det offentlige og anden side.

Som sagt er der ikke tale om en ensartet sammensat gruppe. Der er nationalitetsforskelle, forskelle i sprog og kulturel baggrund og forskel med hensyn til motivationen for at komme hertil og med hensyn til forventningerne til fremtiden. Nogle – det gælder vel især flygtningene – ved, at de er kommet hertil for at skabe sig en fremtid her, hvor fremmedartet vort samfund end måtte tage sig ud for dem. Andre er under højkonjunkturerne i 1960'erne og i begyndelsen af 1970'erne søgt bort fra dårlige beskæftigelses- og indtjeningsmuligheder i deres hjemland. De har måske engang haft et ønske om at vende hjem, men erkender, at det næppe lader sig gøre, blandt andet fordi deres børn er vokset op i Danmark. Atter andre har oprindeligt haft det faste mål at vende tilbage efter at have tjent penge nok til at forbedre deres leve- og arbejdsvilkår i hjemlandet, men deres familie er med tiden flyttet hertil, så selv om tanken om at vende tilbage stadig er levende, er muligheden for at realisere den fjern. Endelig er der nogle her uden familie

[Indenrigsministeren]

og med et klart ønske om at vende hjem til familien. Tager vi hensyn til disse mange forskelle og den deraf flydende forskellige grad af tilknytning til det danske samfund, vil man forstå nogle af de vanskeligheder, en indvandrerpolitik står over for.

Ser vi på denne indvandrergruppes sociale stilling i dagens Danmark, må vi nok sige, at der er sket visse fremskridt siden begyndelsen af 1970'erne, men desværre også tilbageskridt, først og fremmest som følge af den økonomiske afmatning i samfundet i dets helhed. Indvandringen fik sit store opsving under højkonjunkturen, og den skyldtes især, at der var en række former for beskæftigelse, hvortil der ikke kunne skaffes dansk arbejdskraft. De grupper, der således blev trukket hertil, havde tit en beskeden uddannelse. Når man hertil lægger deres vanskeligheder ved at mestre det danske sprog, kan det ikke undre, at indvandrerne er blevet hårdere ramt af arbejdsløsheden end danske statsborgere. Blandt de forsikrede fra tredjelande er ledigheden ca. 20 pct., lidt mindre for mænd og lidt mere for kvinder.

Blandt indvandrerens sociale forhold i øvrigt kan der være særlig grund til at hæfte sig ved boligforholdene. På trods af myndighedernes bestræbelser for at sikre en vis mindstestandard var der i begyndelsen af 1970'erne en del eksempler på unacceptable forhold. En del af indvandrerne bor stadig i den dårligste del af boligmassen, men der er dog med tiden sket en forbedring. En del indvandrere er flyttet til nye udlejningsboliger, især i nogle af de københavnske forstæder. At det stedvis har kunnet resultere i ud fra et tilpasningssynspunkt lidt for store koncentrationer af indvandrere, rokker ikke ved det faktum, at boligstandarden er blevet forbedret. Men indvandrerne har dog fortsat, ikke mindst i kraft af, at de er koncentreret i lejeboliger, andre boligforhold end danske statsborgere, der jo for halvdelens vedkommende bor i eget hus.

Det er almindeligt bekendt, at arbejdsløshed og dårlige boligforhold kan være grobund for kriminalitet. Så meget mere magtpåliggende er det for mig at ramme en pæl igennem de påstande, som man hyppigt ser fremsat, om højere kriminalitet blandt indvandrerne. Der er ikke noget, der tyder på, at de fastboende udlændinge begår kriminelle handlinger i højere grad end danskere. Af

de 300 udlændinge, der årligt udvises på grund af kriminalitet, er langt hovedparten uden fast bopæl i Danmark og uden nogen tilknytning til landet. De er her blot som turister. Antallet af udvisninger på grund af kriminalitet af udlændinge med fast ophold her i landet overstiger næppe 40-50 personer årligt. Knap halvdelen af disse udlændinge har været i Danmark i mindre end 2 år. Antallet af udviste udlændinge med mere end 5 års ophold her i landet er næppe mere end ca. 10 pr. år, og denne lille gruppe personer er overvejende dømt for overtrædelse af straffelovens § 191, altså for grov narkotikakriminalitet.

Som sagt: jeg mener, at vi på en del områder kan konstatere fremskridt siden begyndelsen af 1970'erne og på enkelte områder tilbageskridt. Det rejser naturligvis det spørgsmål, om der er gjort tilstrækkeligt fra samfundets side i den forløbne periode, og om det er det rigtige, der er blevet gjort, samt hvilke overvejelser regeringen gør sig med hensyn til initiativer i den kommende tid.

Hovedsigtet i indvandrerpolitikken har, som jeg nævnte i begyndelsen, været, at de mennesker, der oprindeligt kom her som fremmedarbejdere, men som nu ønsker at blive indvandrere, skal gives mulighed for at blive indpasset i vort samfund på lige fod med danske statsborgere, med rimelig hensyntagen til deres særlige kulturelle baggrund. Det er denne målsætning, der har styret de forskellige foranstaltninger, samfundet har sat i værk.

På nogle områder viser det sig, at hensynet til indpassningen i dansk samfundsliv og hensynet til den kultur, indvandrerne bringer med sig, er uforenelige. Det rejser problemer, der er så uløselige som cirkelns kvadratur, og lader tit danskere sidde tilbage med en fornemmelse af, at hvad enten man foretager sig noget, eller man forholder sig passiv, er det forkert.

Et eksempel på kultursammenstød oplever vi i forbindelse med et dansk ønske om at give piger og drenge, kvinder og mænd lige muligheder i uddannelsessystemet, på arbejdsmarkedet og i samfundslivet. Nogle indvandrere holder i overensstemmelse med deres traditioner pigerne væk fra skole fra 12 års alderen og oplærer dem til at arbejde inden for hjemmets rammer med at passe mindre søskende og udføre husligt arbejde. Nog-

[Indenrigsministeren]

le voksne kvinder kommer til Danmark oplært til arbejde i hjem og måske i en landbedrift, men i mange tilfælde uden at kunne læse eller skrive deres hjemlands skriftsprog. På det danske arbejdsmarked og i det danske samfundsliv, f. eks. som forbrugere og som vælgere, er disse piger og kvinder afskåret fra at få de samme muligheder, som deres mandlige landsmænd får i det danske samfund.

Vort dilemma er, at vil vi på den ene side respektere deres kulturbaggrund, så kan vi hverken blande os i disse indvandrergrupper opdragelsestraditioner eller i deres kønsrollemønstre inden for hjemmets vægge. Vil vi på den anden side integrere dem i det danske samfund, må vi kræve undervisningspligten respekteret og anbefale yderligere uddannelse.

Når som nævnt nogle forældre holder deres piger væk fra skolen fra 8. klassetrin, enkelte endda fra 7. klassetrin, så handler de efter vor opfattelse imod deres børns interesser. Disse piger, der har et andet hjemmesprog end dansk, vil få svært ved at forstå dansk TV og radio, der er forbindelseslinjer til samfundet uden for hjemmet. De vil år fremover være vanskeligt stillet i dagliglivet ved forbindelse med de danske hjælpeinstitutioner. Disse pigers muligheder for at få en uddannelse, der kunne bedre deres muligheder på arbejdsmarkedet, er små. Det samme gælder de drenge, der sættes i arbejde fra 16 års alderen. Derved overføres forældrenes vanskeligheder på næste generation. Danske myndigheder vil oftest afholde sig fra at bruge sanktioner, der går for tæt ind på privatlivet, selv om man må forudse vanskeligheder årtier fremover for de unge, der ikke modtager uddannelsessystemets tilbud.

Det er indlysende, at kendskab til dansk sprog er en afgørende forudsætning for, at tilpasningen til det danske samfund kan lykkes. Lad mig til eksempel bare nævne, at vi fra arbejdsformidlingskontorerne ved, at disse i almindelighed ikke har særlige problemer med at anvise udlændinge arbejde, hvis de i rimelig grad kan forstå og tale dansk. Danskundervisningen for indvandrere og deres børn er med andre ord et af de væsentligste led i indvandrerpolitikken.

For folkeskolens vedkommende er de gældende regler om undervisning af fremmedsprogede elever fastsat i 1976. Ifølge reglerne

gives der sprogundervisning i dansk i modtagelsesklasser eller på hold. Efter sprogundervisningen får eleverne om fornødent støtteundervisning inden for de enkelte fag, og endelig skal kommunerne under visse forudsætninger tilbyde undervisning i modersmålet. Antallet af elever, der benytter sig af disse tilbud, har i de senere år været stærkt voksende. I 1979 var der knap 7.000 fremmedsprogede elever, hvilket er knap 1 pct. af det samlede elevtal; ca. 1.500 elever går i modtagelsesklasser, og et lignende antal modtager faglig støtteundervisning. En meget betydelig del af eleverne deltager i modersmålsundervisningen.

De fremmedsprogede elever begynder nu også at melde sig inden for ungdomsuddannelserne. Der er inden for de erhvervsfaglige grunduddannelser mulighed for, at disse elever kan få specialundervisning, og at de inden for tilvalgsfagsordningen kan få undervisning i deres modersmål.

For de voksne indvandrere tilbydes kurser i dansk sprog. Hertil kommer, at der nu som forsøgsordninger er iværksat kurser, som kombinerer sprogundervisning med erhvervsintroduktion til forskellige brancher. Tilsvarende har arbejdsministeriet godkendt, at kommunerne som led i jobtilbudsordningen for langtidsledige kan lade et dansk kursus for langtidsledige indvandrere indgå i den 9 måneders jobtilbudsperiode.

Også ud over danskundervisningen gøres en indsats for igennem kompetencegivende kurser inden for arbejdsmarkedsuddannelserne at afhjælpe den betydelige ledighed blandt indvandrerne. Der er derfor i de senere år gennemført undervisning og prøver med tolkebistand. Inden for arbejdsmiljøområdet er der udarbejdet pjecer på flere fremmede sprog, og arbejdsmiljøfondet forventer i nær fremtid at kunne starte en oplysningskampagne specielt for indvandrere. Materialet dertil er udarbejdet i samarbejde med indvandrergrupperne.

Inden for det kulturelle felt ydes der efterhånden en rimelig stor indsats. Knap 50 biblioteker råder i dag over ca. 30.000 bind på en snes sprog. Danmarks Radios udsendelser for indvandrere bør også nævnes i samme forbindelse. Og så kan jeg tilføje, at der af kulturministeriets andel af tipsmidlerne for 1980-81 er bevilget 250.000 kr. til rådighed specielt for indvandrerne til kulturelle aktivi-

[Indenrigsministeren]

teter, hovedsagelig inden for teater, musik og bildende kunst. Pengene fordeles med deltagelse af indvandrernes egne organisationer.

For mange indvandrere er religionen en væsentlig del af det kulturelle liv. Grundloven sætter som bekendt grænser for, hvilken støtte det offentlige kan yde til sådanne formål. Men vi kan vise forståelse og respekt for andre religioner og inden for fritidslovens og andre loves rammer yde dem støtte.

Fastboende udenlandske statsborgere har på lige fod med danske ret til en lang række sociale ydelser: offentlig sygesikring, sygehusbehandling, dagpenge i anledning af sygdom og fødsel, arbejdsløshedsdagpenge samt arbejdsskadeforsikring. Efter 1 års ophold opnår de også ret til børnetilskud, mens de efter 3 års forløb har ret til særligt børnetilskud og til ungdomsydelse.

Derimod har de kun adgang til folke- og invalidepension, hvis der er indgået overenskomst herom med det pågældende land. Sådanne overenskomster er indgået med Tyrkiet og Jugoslavien, ligesom der foregår forhandlinger med Spanien, Marokko og Pakistan.

Det skal i denne forbindelse understreges, at de få talmæssige opgørelser, vi har, tyder på, at indvandrerne bruger det sociale system i mindre omfang end danske. For det første er der meget få gamle blandt de udenlandske statsborgere. Kun 0,3 pct. af befolkningen over 65 år er udlændinge – de pågældende kommer især fra de nordiske lande. For det andet benytter de i mindre grad end danske familier de eksisterende daginstitutioner. For det tredje modtager de forholdsvis mindre i kontanthjælp. Enhver tale om misbrug af vore sociale ordninger er med andre ord uden hold i virkeligheden.

Vi kan altså sige, at en del er gjort. Det betyder ikke, at der ikke står en del tilbage at gøre endnu. Det er bl. a. vigtigt, at udlændingenes retsstilling præciseres. Der er taget et skridt på vejen hertil ved udsendelsen af to nye bekendtgørelser om udlændinges adgang til og ophold i Danmark, der er udarbejdet på grundlag af fremmedlovudvalgets første delbetænkning. Fremmedlovudvalget har siden fortsat sit arbejde med den egentlige revision af udlændingelovgivningen. Udlvalgets kommissorium er meget omfattende. Hele fremmedlovområdet, love, bekendtgørelser, konventioner m.v., skal gennemgås med henblik på alle udlændinge, det være sig

gæstearbejdere, flygtninge, EF-statsborgere, nordiske statsborgere og andre grupper. Der skal udarbejdes materielle bestemmelser, dvs. betingelser for ophold, for udvisning osv., og regler om den formelle fremgangsmåde, f. eks. om begrundelse af afgørelserne, om frihedsberøvelse under sagen, om adgang til at indbringe afgørelsen for en højere instans, bare for at nævne nogle få eksempler.

Udvalget skal også efter kommissoriet tage stilling til væsentlige spørgsmål af organisatorisk art, herunder spørgsmålet om oprettelse af et særligt organ, et udlændingeråd el. lign., som kunne have til opgave at afgive indstillinger i udlændingesager.

Jeg har haft flere drøftelser med fremmedlovudvalgets formand, bl. a. om muligheden for at afgive delbetænkninger, der kan omsættes i lovforslag. Under de fortsatte drøftelser er det min hensigt at anmode om, at udvalget i forbindelse med sin afsluttende betænkning ud over de punkter, som er direkte omfattet af kommissoriet, mere generelt tager stilling til behovet for forbedringer af de administrative strukturer på området. Sådanne overvejelser kan på den anden side først med rimelighed gennemføres i lyset af fremmedlovudvalgets øvrige arbejde.

Jeg er i øvrigt orienteret om, at udvalget søger at fremskynde sit arbejde mest muligt, men at det ikke vil være muligt for udvalget at afgive afsluttende betænkning i denne folketingsssamling.

Det er fortsat regeringens grundopfattelse, at afgørende ændringer i udlændingelovgivningen må afvente afslutningen af fremmedlovudvalgets arbejde. Det udelukker naturligvis ikke, som det allerede er nævnt, at der overvejes særskilte reformer på specielle områder, hvor det kan ske uden at forsinke udvalgets øvrige arbejde.

Justitsministeriet har for nylig anmodet udvalget om særskilt at overveje spørgsmålet om domstolskontrol med udvisninger, altså indførelse af en ordning, hvor retten tager stilling til udvisningsspørgsmålet, når der dømmes for kriminalitet. Jeg har forstået, at der skulle være gode muligheder for, at udvalget kan færdigbehandle dette spørgsmål inden for så nær en fremtid, at der vil kunne fremsættes lovforslag allerede i denne folketingsssamling, såfremt der måtte være interesse herfor.

[Indenrigsministeren]

Jeg tror, at vi, hvad angår retsstillingen, må vente en udvikling i retning af en udviskning af skellet mellem danskere og indvandrere. Derimod er der andre områder, hvor indvandrerne kun kan opnå ligestilling igennem en positiv særbehandling. Jeg tænker her først og fremmest på undervisningen, hvis centrale betydning for indpasningen i dansk samfundsliv jeg allerede har fremhævet. Vi står her over for en meget vanskelig afvejning imellem forskellige hensyn.

For det første må indsatsen afpasses efter udlændingenes egne ønsker om tilknytning til Danmark. Jeg tror, at flere og flere ønsker at blive her eller i hvert fald forudser, at deres børn vil ønske at blive her, men undervisningen må også indeholde tilbud til dem, der fortsat har en forventning om at vende tilbage til det land, de kom fra.

For det andet må der findes en balance mellem tilegnelsen af dansk sprog og dansk kultur og bevarelsen af det sproglige, kulturelle og religiøse fællesskab, der for mange indvandrere stadig er grundlaget for deres identitet. Indvandrerfamilier, der ønsker at blive her, indtager mange forskellige holdninger til balancen mellem dansk og modersmålet. Det ene yderstandpunkt er nok, at hjemmet bevarer sit nationale sprog i familie og omgangskreds og sender børnene til modersmålsundervisning og måske endda til privatundervisning i religion. Det andet yderstandpunkt er, at familiemedlemmerne begynder at bruge dansk, efterhånden som de lærer det – måske med det chokerende resultat, at en moder, der ofte senest – om nogen sinde – lærer dansk, har svært ved at tale med sine børn. Det er derfor på den ene side vigtigt, at børnene i skolen lærer dansk så godt, at de får samme muligheder for uddannelse og samme erhvervs muligheder som danske statsborgere. På den anden side er det også nødvendigt for, at børn og forældre ikke fremmedgøres i relation til deres hjemlands kultur, at tilbuddet om danskundervisning til de voksne indvandrere udformes på en sådan måde, at det ikke strider imod deres kulturmønster. Der er imidlertid blandt de sagkyndige stærk uenighed om, hvordan den nødvendige balance bedst opnås.

Her i landet har vi i konsekvens af vores målsætning om integrering i det danske samfund hidtil bygget på det princip, at hovedsagen må være at lære indvandrebørnene

dansk og derefter indpasse dem i almindelige skoleklasser, dog samtidig med, at de får tilbud om at vedligeholde og udvikle deres modersmål. I andre lande har man forsøgt at give modersmålet en væsentligt stærkere placering ud fra tanken om, at man først må lære sit eget sprog, før man for alvor kan tilegne sig et andet. Også her i landet har der lydt advarende røster imod, hvad der er kaldt dobbelt halvsprogethed.

Arbejdet med undervisningen af fremmedsprogede elever er genstand for et udredningsarbejde i undervisningsministeriet. Endvidere undersøger flere kommunale skolevæsenere i øjeblikket, hvilket udbytte eleverne har af undervisningen. Heriblandt er en undersøgelse i Københavns kommune af 375 elever. Det er desværre først nu, man kan begynde at drage nytte af undersøgelser af arbejdet i danske skoler. Indtil nu har man måttet planlægge på grundlag af erfaringer fra undervisning i skoler i andre lande. Når det endelige resultat af disse udredninger og undersøgelser foreligger, vil undervisningsministeriet tage stilling til, hvilke nye initiativer, herunder eventuelle regelændringer, der inden for de økonomiske muligheder kan og bør iværksættes.

Jeg mener imidlertid, der kan være grund til at fremhæve de vanskeligheder af praktisk og anden art, der kan være forbundet med i højere grad at satse på modersmålet. Allerede i dag undervises der f. eks. i 20 sprog i Københavns kommune. Skal alle udlændinge i væsentligt højere grad end nu undervises på deres hjemlands sprog, vil kravene til lærerkræfter og undervisningsmateriale blive meget store. Hertil kommer, at indvandrerne, uanset at de er meget ujævnt fordelt over landet, dog er så spredt, at en sådan undervisning for manges vedkommende ikke kan gennemføres i deres eget miljø, hvilket kan betyde en risiko for en yderligere afsondring i forhold til danske børn.

Endelig – og det er ikke mindst vigtigt – må man erindre sig, at en meget stor del af indvandrerne fra såkaldte tredjelande tilhører mindretalsgrupper, hvis modersmål ikke er det pågældende lands vigtigste sprog; for nogles vedkommende findes modersmålet knap nok som skriftsprog overhovedet.

Man kan altså komme til at stå i det meget vanskelige valg mellem at undervise i et sprog, der vel er hjemlandets, men ikke er de

[Indenrigsministeren]

pågældende indvandreres sprog, og at tilstræbe en undervisning, til hvilken det næppe er muligt at fremskaffe undervisningsmateriale.

Det er derfor regeringens opfattelse, at der skal ganske stærke argumenter til for at ændre den nugældende politik, ja, eventuelt bør danskundervisningen yderligere styrkes, f. eks. ved en større indsats i førskolealderen.

Også for de voksne er der behov for en forstærket indsats i danskundervisningen. Jeg sætter her min lid både til fritidsundervisningsloven og til kommunernes tilrettelæggelse af kurserne for langtidsledige og andre tilsvarende initiativer.

Men jeg vil gerne benytte lejligheden til at appellere til indvandrerne selv; jeg tænker her især på kvindernes uddannelse. Det er som nævnt afgørende vigtigt, at de voksne kvinder og de store piger bruger de tilbud om uddannelse og beskæftigelse, der gives dem. Især naturligvis hvis det er tanken, at familien skal blive i Danmark, men også hvis det er familiens hensigt at vende hjem.

Et vigtigt led i indvandrernes indpasning i vort samfund må være, at der gives øgede muligheder for at påvirke de offentlige beslutninger, der har direkte betydning for dem, og som de betaler til igennem deres skatter og afgifter.

Regeringen lægger derfor megen vægt på, at der indføres kommunal valgret for udlændinge, der har haft bopæl her i 3 år. Der vil blive fremsat lovforslag herom inden længe, så valgretten kan få virkning for det kommunale valg i 1981.

I forbindelse med indførelsen af valgret vil det i øvrigt være rigtigt at fremsætte tilbud, der appellerer til alle familiens voksne medlemmer om at opnå kendskab til dansk sprog og danske samfundsforhold.

Grundloven udelukker som bekendt, at indvandrere kan få valgret til Folketinget, før de er danske statsborgere. Det er desuden mit indtryk, at indvandrerne selv lægger mest vægt på at kunne påvirke netop de lokale afgørelser, der har størst betydning for dem.

Det er fortsat regeringens opfattelse, at udlændinge ikke bør have deres anliggender placeret under særskilte myndigheder, men at de tværtimod i videst muligt omfang bør betjenes af samme myndigheder som danske statsborgere. Den samling af indsatsen, der er nødvendig, bør ske dér, hvor reglerne skal

føres ud i livet, dvs. først og fremmest i kommunerne.

For at lette denne opgave overvejer regeringen for tiden, hvordan finansieringen af indsatsen over for indvandrerne kan omlægges, så byderne i mindre grad end nu kommer til at påhvile enkelte kommuner, og så der bliver et stærkere incitament til en aktiv indsats. Det skal ikke mindst ses på baggrund af, at indvandrerne er meget ujævnt fordelt på kommuner. Henvend to tredjedele af indvandrerne fra tredjelande bor således i 20 kommuner. I kun 10 kommuner udgør antallet af indvandrere fra disse lande over 2 pct. af folketallet og i ca. 30 kommuner over 1 pct.

Regeringen overvejer også nogle mindre justeringer med hensyn til bekendtgørelsen af folkeskolens undervisning af fremmedsprogede elever, og her skal jeg navnlig nævne: retningslinjer om, hvordan sprogundervisningen i dansk og modersmåltræning kan gennemføres for fremmedsprogede børnehaveklasser, en lille nedsættelse af elevtallet i modtagelsesklasserne, således at elevtallet maksimalt må være 12 gennem hele skoleåret, mens det nuværende maksimum er 12 ved skoleårets begyndelse, og forslag om at inddrage udenlandske lærere til andre funktioner end varetagelse af selve modersmålsundervisningen.

Regeringen overvejer også at udarbejde nærmere retningslinjer for undervisning i dansk for voksne indvandrere for så vidt angår undervisningens omfang, struktur og indhold.

Også på det kulturelle felt planlægges der en forstærket indsats. Den nye bibliotekslov, der ventes fremsat i 1980-81, vil indeholde bestemmelser om en øget støtte til anskaffelse af litteratur på indvandrernes sprog, og det er ved den seneste licensforhøjelse forudsat, at sendetiden for indvandrere i Danmarks Radio skal forøges. Fra 1. januar 1981 vil der blive daglige udsendelser på de fire vigtigste sprog for indvandrere fra tredjelande.

Derudover påtænkes en mere systematisk tilrettelæggelse af voksenundervisningen, og endelig er der planer om en forsøgsordning med udvidet tolkebestand ved lægebesøg.

Afslutningsvis vil jeg gerne sige, at når vi drøfter indvandrerpolitik, er det ingen skade til at huske, at landet igennem flere hundrede

[Indenrigsministeren]

år har modtaget indvandrergrupper, der ofte har ydet væsentlige bidrag til udviklingen af samfundet. Jeg behøver blot at nævne hollænderne på Amager, huguenotterne og de polske indvandrere fra begyndelsen af dette århundrede. Disse grupper er alle med tiden blevet godt indpasset i det danske samfundsliv.

I dag har vi nok forholdsvis flere indvandrere end før, og de er fordelt på et langt større antal nationaliteter og sprog, men noget nyt problem er der altså ikke tale om, og målt med en international målestok er vore problemer i virkeligheden overskuelige.

Regeringen finder som nævnt, at principerne for den hidtil førte politik ikke er blevet anfægtet af udviklingen, men at der er behov for en intensiveret indsats.

Afslutningsvis vil jeg gerne gentage, at til syvende og sidst er det begrænset, hvad regering og folketing kan gøre ved hjælp af love og regler. Mødet imellem forskelligartede kulturer rummer elementer, f. eks. i synet på børneopdragelse og kønsrollemønstre, som under alle omstændigheder er en privatsag, og som naturligvis først vil udjævnes i løbet af flere generationer. Det egentlige arbejde med at foretage en gæstearbejdervenlig integration af indvandrerne skal først og fremmest gøres på arbejdspladserne, i boligkvarterer, i foreninger og i kommuner, og hvis dette arbejde udvikler sig til en egentlig kulturudveksling, så danskerne forstår, at de også kan lære af værdierne i de fremmede kulturer, er vi efter min mening nået vidt.

Formanden:

Den nu givne redegørelse kommer til forhandling torsdag den 20. november 1980.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Spørgsmål om meddelelse af orlov til og indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Ove Jensen.

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at den ønskede orlov meddeles fra og med den 18. november 1980, og at stedfortræderen indkaldes som midlertidigt medlem. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Indstilling fra udvalget til valgs prøvelse. [Vedr. stedfortrædere for Erhard Jakobsen og Ove Jensen].

Forhandling

Tastesen (S):

Folketinget har henholdsvis den 14. november 1980 og i dag vedtaget at meddele orlov til hr. Erhard Jakobsen og hr. Ove Jensen og at indkalde stedfortræderne.

Som ordfører for udvalget til valgs prøvelse skal jeg herefter tillade mig at gøre indstilling om, at de pågældende stedfortrædere godkendes som midlertidige medlemmer af folketinget.

Hr. Erhard Jakobsen er valgt i Fyns amtskreds, og i anledning af hans orlov indkaldes 1. stedfortræder for centrum-demokraterne i denne amtskreds, fru Mette Brigsted Hansen.

Hr. Ove Jensen er valgt i Ringkøbing amtskreds, og i anledning af hans orlov indkaldes 1. stedfortræder for fremskridtspartiet i denne amtskreds, rørsmed Svend Blæsbjerg.

Udvalget til valgs prøvelse har behandlet disse sager, og jeg kan herefter på udvalgets vegne afgive følgende:

Indstilling

1. Fru Mette Brigsted Hansen godkendes som midlertidigt medlem af folketinget fra og med den 17. november 1980.
2. Rørsmed Svend Blæsbjerg godkendes som midlertidigt medlem af folketinget fra og med den 18. november 1980.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Udvalgets ovennævnte indstilling vedtoges enstemmigt med 131 stemmer.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Indstilling fra udvalget til valgs prøvelse. [Vedr. stedfortræder for Arentoft].

(Beslutningsforslag nr. B 42).

Forhandling